

Temeljem čl. 8., 10. i 55. Zakona o društvima za osiguranje u privatnome osiguranju («Službene novine Federacije BiH», broj 24/05), članka 9. Pravilnika o tehničkim pričuvmama („ Službene novine Federacije BiH“, broj 80/06) i članka 28. Statuta Agencije za nadzor osiguranja Federacije BiH, Agencija za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine donosi

MJERILA ZA PRIČUVE ŠTETA

I OPĆE ODREDBE

1. Ovim mjerilima utvrđuju se metode i načini izračuna pričuva šteta društava za osiguranje sukladno Zakonu o društvima za osiguranje u privatnome osiguranju (u daljnjem tekstu: Zakon)

2. Pojmovi koji se koriste u ovim mjerilima imaju sljedeća značenja:

Bruto pričuve šteta su pričuve šteta, uvećane za očekivane troškove obrade šteta.

Pričuve šteta neto od reosiguranja su bruto pričuve šteta umanjene za reosiguravateljni dio.

Otvorena šteta je šteta koja je prijavljena osiguratelju, ali još nije riješena.

Šteta je djelomično isplaćena ako postoji mogućnost daljnjih isplata temeljem osiguravateljne obveze (što uključuje i direktne troškove obrade šteta, ako se ne vode odvojeno) i kao takva treba biti u pričuvi za prijavljene štete.

Šteta je konačno isplaćena ako na dan na koji ju promatramo ne postoji osnov za daljnju isplatu temeljem osiguravateljne obveze. Takva šteta ne ulazi u pričuvu za prijavljene štete.

Riješena šteta je konačno isplaćena i odbijena šteta.

Reaktivirana šteta je ponovno otvorena riješena šteta iz prethodnog perioda.

Naknadno prijavljena šteta u nekom razdoblju je ona šteta koja je nastala prije početka tog razdoblja, a prijavljena u tom razdoblju.

Pojedinačno velika šteta ovisi o vrsti osiguranja i određuje je svako društvo za sebe.

Direktni troškovi obrade šteta su troškovi koji se direktno mogu locirati na pojedinu štetu (npr. kamate, sudske pristojbe).

Indirektni troškovi obrade šteta su troškovi koji nisu locirani na pojedinu štetu (npr . plaće , administrativni troškovi).

Priznatim aktuarskim postupcima se u smislu ovih mjerila smatraju opće poznati aktuarski postupci koji su sukladni Zakonu i ovim mjerilima.

3. Pričuve šteta formiraju se po vrstama osiguranja .

II METODE IZRAČUNA PRIČUVA ŠTETA

4. U okviru pričuva šteta društvo za osiguranje (u daljnjem tekstu: društvo) utvrđuje:

1) pričuvu za prijavljene štete

2) pričuvu za štete koje su nastale i nisu prijavljene do kraja obračunskog razdoblja za koje se utvrđuje šteta (IBNR).

Ovisno o načinu utvrđivanja pričuve za prijavljene štete i tehnologiji obrade šteta , pričuve šteta obuhvaćaju pored rezervi iz stavka 1. ove točke i :

1) pričuvu za nastale a nedovoljno prijavljene, odnosno rezervirane štete (budući razvoj po prijavljenim štetama-IBNER),

2) pričuvu za štete koje bi mogle biti reaktivirane u budućnosti,

3) pričuvu za štete u prijenosu (RBNR).

Pričuve navedene u podtočki 2. stavka 1. ove točke i podtoč.1., 2. i 3. stavka 2. ove točke zajednički se nazivaju pričuve za nastale a neprijavljene štete, te društvo nije obvezno svaku od tih pričuva posebno iskazivati.

Društvo koje obavlja poslove reosiguranja utvrđuje po vrstama osiguranja dodatne pričuve šteta ako ocijeni da iznos utvrđenih pričuva šteta sukladno ovoj točki neće biti dovoljan za pokriće očekivanih rashoda za obračunate udjele reosiguratelja u štetama cedenata u slijedećem obračunskom razdoblju.

5. Pričuvu šteta za štete koje su nastale i prijavljene do kraja obračunskog razdoblja za koje se formira pričuva šteta, a do tog dana nisu riješene, društvo može utvrditi na slijedeće načine:

1.) pojedinačnom procjenom za svaku štetu;

Pojedinačna procjena za svaku štetu utvrđuje se prema procjeni vrijednosti očekivanih iznosa temeljem prikupljenih dokumenata s ocjenom pravilnosti zahtjeva za odštetom i odredbama vjerojatne visine odštetnog zahtjeva, a u nedostatku dokumenata koristi se mišljenje odgovarajuće stručne osobe (procjenitelja, liječnika, pravnika, ovlaštenog aktuara itd.).

2.) aktuarskom metodom;

Ovisno od karakteristika pojedine vrste osiguranja za utvrđivanje pričuva za prijavljene štete može se koristiti i jedna od aktuarskih metoda.

6. U pričuvi za prijavljene štete utvrđuje se i pričuva za rentne štete iz ugovora o osiguranju iz odgovornosti. Pričuva za rentne štete utvrđuje društvo aktuarskim metodama kao sadašnju vrijednost budućih obveza za rente. Pričuva se utvrđuje za svaku rentnu štetu posebno i pri tom se koriste tablice smrtnosti i diskontira se stopom koja nije veća od 5% godišnje, te uzima u obzir očekivano povećanje iznosa rente. Ovu pričuvu društvo je potrebno i posebno iskazati.

7. Pričuvu šteta za štete koje su nastale a nisu prijavljene utvrđuje se temeljem statističkih podataka za takve štete, podataka o prijavljenim štetama i tehnologije obrade šteta, te ostalih raspoloživih podataka i informacija.

Ovisno o karakteristikama pojedine skupine ili vrste osiguranja, portfelja osiguratelja i oblika i kvalitete raspoloživih podataka, pričuva za nastale a neprijavljene štete utvrđuje se sljedećim metodama ili njihovom kombinacijom:

1. Aktuarske metode:

- a.) Osnovna metoda ulančanih ljestvica
- b.) Metoda ulančanih ljestvica prilagodjena za inflaciju
- c.) Metoda prosječnog iznosa štete
- d.) Metoda očekivane kvote šteta
- e.) Bornhuetter-Fergusonova metoda
- f.) ostale aktuarske metode

2. Paušalna metoda po slijedećem obrascu:

$$P = N \times \varphi$$

$$\varphi = \frac{(S - s)}{(M - m)} \times f \times t$$

P - pričuva šteta za nastale a neprijavljene štete,

N - prosječan broj nastalih šteta, a prijavljenih u slijedećoj godini, kroz najmanje tri godine prije godine za koju se utvrđuje pričuva šteta,

j - prosječni iznos šteta za vrstu osiguranja u tekućem obračunskom razdoblju revaloriziran i korigiran ,

S - ukupan iznos isplaćenih šteta u vrsti osiguranja u tekućem obračunskom razdoblju ,

s - ukupan iznos isplaćenih pojedinačno velikih šteta u tekućem obračunskom razdoblju ,

M - broj konačno isplaćenih šteta u vrsti osiguranja u tekućem obračunskom razdoblju ,
m - broj konačno isplaćenih pojedinačno velikih šteta ,
f - koeficijent revalorizacije na kraj obračunskog razdoblja ,
t - koeficijent korekcije (odražava razlike u visinama prosječno isplaćene štete i očekivanog prosječnog iznosa štete u pričuvi kao i trendove u visinama šteta , te neka druga saznanja kao što su promjene osigurateljnog pokrivača , promjene sudske prakse i sl .).

U vrstama osiguranja, kod kojih je broj šteta (M-m) mali ili jednak nuli, određujemo prosječne isplaćene štete (j) po procjeni na razini skupine osiguranja ili se uzima prosjek koje druge srodne vrste osiguranja.

U vrstama osiguranja , kod kojih je prosječan broj šteta (N) mali ili jednak nuli , moguće je taj broj procijeniti na razini skupine osiguranja ili se uzima prosjek koje druge srodne vrste osiguranja .

Metoda iz pod točke 2. ove točke može se koristiti za utvrđivanje pričuva za vrstu osiguranja za koju su ispunjeni slijedeći uvjeti :

- društvo raspolaže potrebnim podacima za najmanje tri godine koje prethode godini za koje se utvrđuje pričuva šteta,
- portfelj društva u toj vrsti osiguranja je izbalansiran i stabilan (obzirom na obračunatu premiju , ukupan broj šteta i broj naknadno prijavljenih šteta unutar razdoblja za koje se utvrđuje prosječan broj naknadno prijavljenih šteta)
- velikoj većini broja šteta treba kraće od dvije godine da prijave i/ili riješe u odnosu na razdoblje izloženosti i/ili nastanka.

Ova metoda se ne može koristiti za utvrđivanje pričuve u osiguranju od odgovornosti za štete na osobama (uključujući i štete na osobama u osiguranju od automobilske odgovornosti).

3. Paušalna metoda po sljedećem obrascu

$$P = n_{x+1} \times j$$

gdje je :

P pričuva za nastale a neprijavljene štete ,

n_{x+1} očekivani broj naknadno prijavljenih šteta (broj šteta , koje su nastale do kraja godine za koju se utvrđuje pričuva šteta i nisu bile prijavljene),

j očekivani prosječan iznos naknadno prijavljenih šteta ,

x godina na kraju koje utvrđujemo pričuvu šteta za nastale a neprijavljene štete .

Očekivani broj naknadno prijavljenih šteta n_{x+1} procijenimo na osnovi slijedećih podataka :

B_{x-3} broj prijavljenih šteta u godini (x-3),

B_{x-2} broj prijavljenih šteta u godini (x-2)

B_{x-1} broj prijavljenih šteta u godini (x-1)

B_x broj prijavljenih šteta u godini (x),

n_{x-2} broj naknadno prijavljenih šteta u godini (x-2)

n_{x-1} broj naknadno prijavljenih šteta u godini (x-1)

n_x broj naknadno prijavljenih šteta u godini (x)

Očekivani broj naknadno prijavljenih šteta n_{x+1} razmjeran je broju prijavljenih šteta u godini, za koju se određuje pričuva šteta:

$$n_{x+1} = k \times B_x$$

gdje je k aritmetična sredina razmjera naknadno prijavljenih šteta i prijavljenih šteta u proteklim godinama:

$$k = \frac{(k_x + k_{x-1} + k_{x-2})}{3}$$

$$k_x = \frac{n_x}{B_{x-1}}; \quad k_{x-1} = \frac{n_{x-1}}{B_{x-2}}; \quad k_{x-2} = \frac{n_{x-2}}{B_{x-3}}$$

Ukoliko nisu poznati svi podaci o brojčanom stanju šteta za protekle godine, može se aritmetička sredina razmjera k računati samo za poznate podatke.

Prosječni iznos naknadno prijavljenih šteta se utvrđuje iz slijedećih podataka:

s_1 iznos šteta koje su bile u godini (x) naknadno prijavljene i konačno isplaćene,

s_2 iznos šteta koje su bile u godini (x) naknadno prijavljene i djelomično isplaćene,

s_3 iznos pričuva šteta na kraju godine (x) za štete koje su bile u toj godini naknadno prijavljene.

Očekivani prosječni iznos naknadno prijavljenih šteta jednak je:

$$\varphi = \frac{\{(s_1 + s_2) \times f \times t + s_3\}}{n_x}$$

Koeficijenti f i t definirani su u podtočki 2. ove točke.

U vrstama osiguranja, kod kojih je broj naknadno prijavljenih šteta n_x mali ili jednak nuli, moguće je procijeniti j na razini skupine osiguranja ili iz koje druge srodne vrste osiguranja ili će se primijeniti odšteta u godini (x), koja se odgovarajuće revalorizira na kraju te godine.

Metoda iz pod točke 3. ove točke može se koristiti za utvrđivanje pričuve za vrstu osiguranja za koju velikoj većini od ukupnog broja šteta treba kraće od dvije godine da se prijave i / ili riješe u odnosu na razdoblje izloženosti i / ili nastanka, a ne može se koristiti za utvrđivanje pričuve u osiguranju od odgovornosti za štete na osobama (uključivo i štete u osiguranju od automobilske odgovornosti).

8. Pričuva za nastale a neprijavljene štete na kraju obračunskog razdoblja kraćeg od godine dana može se utvrditi i drugim metodama procjene koje nisu navedene u točki 7. ovih mjerila, s tim da u tom slučaju taj iznos ne može biti manji od iznosa pričuve za nastale a neprijavljene štete na kraju prethodne godine.

9 Ukoliko podaci za utvrđivanje pričuva za nastale a neprijavljene štete ne sadrže i podatke o rentnim štetama, pričuvu za nastale a neprijavljene rentne štete je potrebno posebno utvrditi koristeći metode iz podtočke 1. točke 7. ovih mjerila.

10. Ukoliko zbog karakteristika korištenih podataka, informacija i metoda, obračunata pričuva za nastale a neprijavljene štete ne sadrži sve dijelove navedene u točki 4. ovih mjerila, potrebne pričuve za nastale a nedovoljno prijavljene štete, za reaktivirane štete i za štetu u prijenosu utvrđuju se zasebno.

11. Društvo koje obavlja poslove reosiguranja utvrđuje pričuvu šteta za štete iz točke 4. ovih mjerila temeljem obračuna cedenata, uzimajući u obzir promjene retrocesije. Kod aktivnih poslova reosiguranja iz inozemstva uzimaju se u obzir i ostali raspoloživi podaci i informacije.

Dodatne pričuve šteta društvo koje obavlja poslove reosiguranja utvrđuje po vrstama osiguranja temeljem podataka za godine trajanja ugovora prije godine, za koju određuje potrebne dodatne pričuva šteta, po slijedećem obrascu:

$$P_x = \left[\frac{S_{xp}}{(R_{xp} + K_{xp})} - 1 \right] \times r_x$$

P_x dodatne pričuve šteta za godinu (x),

x godina za koju se utvrđuje dodatna pričuva šteta,

x_p godine trajanja ugovora o reosiguranju prije godine (x),

S_{xp} vlastit dio izdataka za štete u godinama trajanja ugovora o reosiguranju,

R_{xp} vlastit dio prihoda iz premije u godinama trajanja ugovora o reosiguranju,

r_x vlastiti dio prihoda iz premije u godini (x),

K_{xp} kamate iz tog dijela pričuve šteta koje se odnose na godine trajanja ugovora o reosiguranju (x_p).

Ako je vrijednost u zagradi pri izračunu 0 (nula) ili negativna vrijednost, društvo za reosiguranje ne utvrđuje dodatne pričuve šteta, jer prihodi pokrivaju očekivane izdatke za štete.

12. Troškovi obrade šteta u pričuvi šteta sastavni su dio bruto pričuva šteta, a odnose se na direktne troškove obrade šteta i indirektno troškove obrade šteta:

1. Direktni troškovi obrade šteta u pričuvi iz stavka 1. ove točke mogu biti sastavni dio pričuve za prijavljene štete i pričuva za nastale a neprijavljene štete, ovisno o tome da li su podaci o štetama korišteni kod izračuna navedenih pričuva uključivali u cijelosti iznose o direktnim troškovima obrade šteta.

Ukoliko direktni troškovi obrade šteta u pričuvi nisu u cijelosti sastavni dio pričuva za prijavljene i rezervi za nastale a neprijavljene štete, moraju se posebno obračunati po vrstama odnosno skupinama osiguranja.

2. Minimalni iznos za indirektno troškove obrade šteta u pričuvi je 0,50% od zbira pričuva za prijavljene štete, pričuva za nastale a neprijavljene štete i direktnih troškova obrade šteta u pričuvi.

13. Umanjenje pričuva šteta za očekivana naplaćena regresna potraživanja i spašene ostatke osigurane imovine može biti sastavni dio pričuva za prijavljene i pričuva za nastale a neprijavljene štete, ovisno o tome da li su podaci o štetama korišteni kod izračuna navedenih pričuva uključivali iznose o naplaćenim regresnim potraživanjima, prodanim spašenim i zaprimljenim ostacima imovine i potraživanja za međunarodne štete.

Ukoliko uvjet iz stavka 1. ove točke nije ispunjen, navedeno umanjeње može se posebno izračunati.

Pričuva šteta društvo može umanjiti i za oprezno određenu visinu regresnog potraživanja, ukoliko su neosporno ispunjeni svi uvjeti za takvo potraživanje i njegovu naplatu, što se mora posebno napomenuti.

Visinu pričuva šteta društvo umanjuje za akontaciju, koja je već obračunata osiguraniku, odnosno onome koji ima pravo na naknadu štete.

14. Društvo reosigurateljni dio bruto pričuva za štete određene vrste osiguranja utvrđuje sukladno odredbama ugovora o reosiguranju i ovisno o primjenjenoj metodi obračuna pričuva šteta.

15. Ukoliko pričuva štete premašuje ugovorenu osiguranu svotu, utvrđuje se pričuva samo do visine ugovorene osigurane svote sukladno uvjetima osiguranja.

III ZAVRŠNE ODREDBE

16. Ova mjerila primjenjuju se od 01.01.2007. godine.

DIREKTOR
Branislav Bilić, v.r.

Broj:1.0.-059-644-1/06
Sarajevo, 28.12.2006.godine